

AUGUST STRINDBERG

Utdrag ur förordet till Giftas II

(1886)

5

Att älska, det vill säga: med en bestämd individ av motsatt
kön uppleva i släktet, synes vara en egenskap uteslutande
mannens. En man offrar därför allt för att få leva med den
10 kvinna han älskar.

Kvinnan älskar mannen endast i och med de fördelar
han erbjuder. Denna mannens egenskap har kvinnan
begagnat till sin fördel i alla tider, och mannen blev därför
faktiskt slaven, ty den som arbetar för en annan utan
15 ersättning är slav. När kvinnan därför säger, att hon är
slavinnan, så ljuger hon.

Att ta betalt för sin gunst är kvinnans uppfinning. I
20 prostitutionen tar hon betalt per gång, i äktenskapet per
ackord. Det är samma sak. Genom att göra låtsat motstånd
har hon uppdrivit mannens passion till vansinne, som yttrat
sig i kvinnodyrkan och erotisk poesi, varigenom mannen
ända till våra dagar levt i ett saligt självbedrägeri rörande sin
25 förnedring och kvinnans verkliga väsen och överlägsna
ställning.

Varför finns ej i något lands litteratur en enda lovsång
till mannen skriven av en kvinna? Därför att hon måste
förakta den hon duperat!

30

Under det kvinnan latat sig har mannen arbetat. Han har dragit hela lasset, odlat jorden, förädlat råämnena, utrotat villfarelserna, gjort alla upptäckter, försvarat hus och land med sitt liv, under det kvinnan satt i ro och njöt frukterna av hans arbete och mödor. Och denna nyttiga medlem av samhället har nu blivit en löjlig person, denna uppoffrande make, som släpat ut sig för hustru och hennes barn, han behandlas nu som en brottslig.

10

Kvinnan ljuger nu och säger att hon alltid varit underkuvad och att hon aldrig fått delta i samhällsarbetet.

Hon har i alla tider fått besätta alla chefsplatser. Hon har blivit kejsarinna utan att känna landets lagar, abbedissa utan att ha studerat vid högskola, och ingen har haft bättre tid än hon, som ägt en arbetande och försörjande make bakom sig, att idka vetenskap och konst.

Varför har hon inte gjort det?

Hon har varit lat!

Kvinnan ljuger nu då hon säger att hennes tid varit upptagen med barnen och hushållet, ty, hon har kastat sitt arbete på

1:o barnmorskan som förlöst henne,

2:o på amman som givit di,

25 3:o på skolmamselln som givit uppfostran,

4:o på köksan som lagat maten,

5:o på pigan som städat mannens rum,

6:o på husan som lagat mannens skjortor och sytt i de berömda knapparna i byxorna,

30 7:o på hushållerskan som skött hela hushållet.

Vad har då kvinnan gjort?

Hon har latat sig!

Vad samhället beträffar så har kvinnan, synes det, varit med och byggt upp hela den sköna tillställningen. Den är nämligen byggd på patriarkatet eller faderns skyldighet att försörja barnen som hon föder. Detta var mycket listigt, ty
 5 faderskapet kan ej bevisas. Rättast skulle samhället ha byggts på matriarkatet, ty moderskapet är det enda som kan bevisas. Men med matriarkat skulle modern ha nödgats arbeta – och det hade hon inte lust med. Den vidunderliga orättvisa har alltså uppstått att mannen ensam fått försörja en kvinna som
 10 delat nöjet med honom, och alla hennes barn. Och detta har hon inte blygts att motta.

Nu i våra dagar synes det som om kvinnan skulle ha vaknat
 15 och insett sin falska ställning, sin fula roll, och att makten håller på att löpa henne ur händerna; ty mannen har också vaknat och börjat genomskåda bedrägeriet.

20 Därigenom att den fega och lata kvinnan drivit ut mannen ensam i krig, har männens antal minskats.

Därigenom också att männen ensamma arbetat till övermått är mankönet utsläpat. Nu när tillika männen ej har
 25 håg att låta exploatera sig åt kvinnorna i äktenskap, har ett stort antal kvinnor börjat gå ogifta, det vill säga får inga män att slava åt sig.

Därför kvinnokönets rasande skrik, som tar sig uttryck i den så kallade Kvinnosaken.

Därpå vill de ha rösträtt. Utan skyldigheter naturligtvis. Utan att göra krigstjänst. Det vill säga: de ska sitta och votera över männens liv utan att riskera sina egna. De ska bestämma över skatter, lagar, krig och fred. De ska bestämma allt, ty de
5 är majoritet.

Se upp män!

Och så vågar kvinnorna klaga över att de är sämre avlönade än männen. För det första är detta delvis osant. I den marknad, som kvinnan skapat, är hon alltid bättre
10 avlönad. I lastens marknad tar hon ensam lön, mannen får ingenting, och ve honom om han begärde.

Dessutom om kvinnan ger sig in på familjeförsörjarens (mannens) arbetsområde, så gör hon inbrott. Vidare är hennes arbete sämre än mannens, ty hon är svagare och
15 latare; därför ska hon ha mindre betalt.

Kvinnan har även mindre betalt, därför att lagen inte ålägger henne vara familjeförsörjare. Ävenså därför att hon lever billigare. Varför lever hon billigare? Jo därför att vid alla hennes nöjen är det mannen som betalar.

20 Kvinnan är snål. Hon tar betalt för allt, ifrån sitt sällskap ända till sin gunst. Vilken bror har ännu blivit bjuden av sin syster? Han får betala allt, till och med de julklappar hon skänker honom!

25

Kvinnan fuskar gärna, och i banker, där hon är anställd, får männen kontrollera hennes arbete. På landet, berättar för mig en lantbrukare, måste man gå och se efter kvinnorna, när de har utesysslor såsom rensning och vallning, ty eljest sätter de sig i
30 en backe och pratar. Humbug alltså, den flitiga kvinnan!

Den första kvinna, som tog studentexamen i Sverige, fuskade, såsom ingen pojke förr gjort. Hon lät interfoliera sitt latinska lexikon med Rabes grammatika.

5 Hon kuggades, vill jag minnas, den gången; men gick igenom året därpå. Och när hon dog, firades hon med tårar såsom en vägbryterska, av kvinnor och – män.

De snälla männen!

10 Kvinnan har som sagt i alla tider exploaterat den duperade mannen och genom att väcka och nära hans oförbätterliga passion hållit honom i kärlekens bojar.

Hon kallar sig nu med sin evinnerliga självsmekning den Stumma. Hon kan inte tala, kantänka! Och ändock är
15 kvinnans tunga ända sedan Sokrates dagar så ryktbar. Den Stumma! Att hon inte talar i församlingen, det gör hon rätt i, ty den som ljutit i 6.000 år och mer, den kan inte skilja sanning från lögn. Hon som aldrig tänkt en egen tanke, aldrig gjort en nyttig uppfinning, aldrig arbetat, hon har förlorat sin
20 talan ända tills hon ångrat, omvänt och bättrat sig.

Hon har aldrig intresserat sig för annat än sig själv, aldrig för det allmänna. Hade hon velat, så vore hon för länge sen inne i alla församlingar.

Karakteristiskt att se hur hon, som fått välja alla banor,
25 endast valt de usla: som kejsarinna och drottning har hon varit tyrannisk, obetydlig eller usel, som abbedissa smitt ränker med präster, som skådespelerska och lindanserska visat sin kropp, som prostituerad och hustru sålt sina
gunster.

30 Hur har då Kvinnodyrkan uppkommit och vad är den?

Jag trodde en gång det var sonens vördnad för modern, men jag fruktar att jag misstagit mig. Jag tror inte längre att det är någon vidare vördnadsvärd akt att »föda levande ungar». Men kvinnan har slagit mynt av allt: moderskapet har hon fått förklarat heligt. Under havandeskapet har hon frigjort sig från alla skyldigheter en husmoder skulle ha, och hon har väl inbillat mannen att hon kräver den allra största omsorg och det allra största överseende. Hon har tillnarrat sig frihet att göra vad hon vill i nio månader. Hon ska ligga på en soffa, läsa fredliga böcker, som inte oroar henne (inte Nordau och Schopenhauer), hon ska äta det bästa, åka i vagn; och mannen skall inte säga emot henne, ty det kan medföra olägenheter för barnet. Och det tror mannen, även om han vet att underklassens kvinna föder lättast, därför att hon arbetar tungt, han tror det även om han vet, att en läkare ordinerat åt en förstföderska att skura golv. Efter väl använda nio månader, då mannens dressyr fått sin sista handläggning, kommer några timmars smärtor, märk väl blandade med den största fröjd och, låt oss säga det rent ut, med vällust.

Det är dessa få timmars lidande mannen får umgälla med livstids fängelse.

Nu ska moderskärleken slå ut sina sköna blommor och kvinnan, modern, madonnan träda fram i sin glans. Moderskärleken yttrar sig på följande sätt. En amma efterskickas som uppfyller moderns »ljuvaste» plikt. Hon är för svag att ge di själv, och hon »har ingenting att ge». Därpå lämnas modersomsorgen åt barnpigan, därpå åt skollärarinnan och sist åt en man.

Moderskärleken är starkare än döden: har en herre skrivit! Gud vilka herrar!

